

Tisza István (1861-1918), a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja

Tisza István 1861. április 22-én született Pesten. Államtudományi doktor, nagybirtokos, politikus, miniszterelnök (1903-1905, 1913-1917), akadémikus: a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja (1910). Borosjenői és szegedi gróf Tisza István Tisza István Imre Lajos Pál néven lett anyakönyvezve. Atyja gróf Tisza Kálmán (1830-1902) „a generális,” 1875 és 1890 között a Magyar Királyság miniszterelnöke, egyben 1875 és 1887 között belügyminiszter, az MTA igazgatósági (1881) és tiszteleti tagja (1888). Édesanyja gróf Degenfeld-Schomburg Ilona (1839-1913), egy Baden-Württembergből származó német arisztokrata família magyar ágának tagja volt. A gyermek tanulmányait nagyrészt magánúton végezte. A két felső gimnáziumi osztályt Debrecenben járta ki.¹ Az államtudományi és jogi stúdiumait 1877-től a berlini, a heidelbergi egyetemeken, valamint a Budapesti Tudományegyetemen végezte. Angliába tanulmányutat tett. 1879-ben Budapesten államtudományi doktori oklevelet szerzett *Az adóáthárítás elmélete* című doktori értekezéssel.²

A központi közigazgatás gyakorlati kérdéseit a Belügyminisztériumban kezdte tanulmányozni. Ezzel egyidejűleg részt vett a gazdakör agrárvitáiban is. A mezőgazdaság, az agrárium kérdéseivel több elméleti tanulmányban is foglalkozott a Budapesti Szemle hasábjain. Az önkéntesi éveit huszártisztként szolgálta le (1914-ben tartalékos huszárszázadosi rendfokozatot viselt). Az 1880-as évektől a Tisza família Bihar vármegyei birtokain gazdálkodott, 1881-től bizottsági tag, és tiszteletbeli bihari főjegyző volt. Öt évig gazdálkodott a család bihari birtokain. Tevékenyen részt vett a megye politikai és gazdasági életében. 1885-ben vette nőül Kolozsvárott elsőfokú unokatestvérét, Tisza Ilonát (1855-1925). Két gyermekük született: a gyermekkorban, diftériában³ elhalt Tisza Juliska (1884-1894),⁴ és ifj. Tisza István (1886-1918). 1886-tól 1892-ig a vízaknai kerületet képviselte az országgyűlésben. 1891-ben vezérszerepet vitt a Szapáry Gyula (1832-1905), 1890 és 1892 között miniszterelnök nevével fémjelzett közigazgatási vitában,⁵ valamint a későbbi egyházpolitikai küzdelmekben (1893-1894). 1892-ben Vízaknán kisebbségben maradt, és a pótválasztások során Újbánya képviselőjeként jutott be a törvényhozásba. Az Országgyűlésben a Közigazgatási Bizottságban, valamint a Közgazdasági Bizottságban tevékenykedett. 1896-ban az ugrai kerület mandátumát nyerte el, és ekkor ismét a Közigazgatási Bizottságba került. Felkészültségét és vitakészségét korán elismerték, ám éles stílusa miatt egyesek bírálták.

1897. február 16-án nagybátyja, Tisza Lajos (1832-1898) Bihar vármegye főispánja, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter (1871-1873), valamint a király személye körüli miniszter (1892-1894) grófi címét a király Istvánra, és testvéreire, ifjabb Tisza Kálmánra (1867-1947), valamint ifjabb Tisza Lajosra (1879-1942) ruházta.

Politikai-ideológiai felfogását a 19. század végéig alapvetően a (nemzeti) liberalizmus határozta meg, de a századforduló táján már konzervatív nézeteket képviselt. A magyar

¹ Id. Szinnyei József: Tisza István [szócikk]. In: Id. Szinnyei József – Szinnyei Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV. Telgárti-Zsutai*. Budapest, Hornyánszky Viktor, 1914. 193.

² Tisza István: *Az adóáthárítás elmélete*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1882. 29.

³ Vermes Gábor: Tisza István (1861-1918). *Rubicon* 2024/11. sz. 67-75. Lásd az adatra a 68. oldalon írtakat.

⁴ A születési és halálozási adatokra: Tisza V. Kálmán István: *A Tisza-család krónikája*. Budapest, Scolar, 2019. 278-279.

⁵ Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1301.

önállóság őrzésével ötvözött kiegyezésrendszer egyik utolsó nagyformátumú képviselőjeként örködött a Monarchia megszilárdításán, vállalva ennek minden népszerűtlenségét.⁶ Az államtudomány és a jogbölcselet olyan korabeli vezető elméleti művelői is feltekintettek rá, mint Concha Győző (1846-1933), 1922 és 1925 között az MTA másodelnöke (alelnöke).⁷

Elnöke és választmányi tagja volt több pénzügyintézetnek és iparvállalatnak. (Magyar Ipari és Kereskedelmi Bank,⁸ Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja).⁹ Azonban az összeférhetetlenségi törvény tárgyalása előtt valamennyiről lemondott. 1903. június 17-én, Széll Kálmán (1843-1915) miniszterelnök (1899-1903) lemondása után megbízást kapott a kibontakozás útjának keresésére, a parlament munkaképességének helyreállítására. Miután meggyőződött, hogy nem tud a programjának többséget szerezni, és kabinetet sem tud alakítani, így a megbízatást visszaadta a királynak. Ugyanezen év szeptember 29-én, mint a Szabadelvű Párt ún. Kilences Bizottságának tagja, jelentős munkásságot fejtett ki a párt katonai programjának elkészítésében.

1903. október 25-én a program egyes pontjainak módosítását követően megbízatott a kabinetalakítással. Október 27-én a Szabadelvű Párt hozzájárult a módosításokhoz, így Tisza István 1903. november 3-án miniszterelnökké lett kinevezve,¹⁰ és a belügyi (1903. november 30.-1905. június 18.), valamint a király személye körüli tárcát is ő vezette (1903. november 3.-1904. március 3.). Egyidejűleg elnyerte a titkos tanácsosi méltóságot. Programja alapján az obstrukció tovább folyt; a politikai béke csupán 1904. március 10-én állott helyre. 1904. április 9-én jelent meg a király kézírata II. Rákóczi Ferenc hamvai hazaszállítása ügyében. E nap éjjelén tört ki a vasúti sztrájk, amely az országgyűlés ülésének berekesztését vonta maga után, így csupán az állami szükségletekről, és az egyéb javaslatokról tudtak szavazni. 1904 őszén nyílt levelet intézett ugrai választóihoz, melyben azon nézetét fejtette ki, hogy az országgyűlés munkáját akadályozza a folyamatos obstrukció. Emellett hangsúlyozta a házsabályok módosításának szükségességét. Bár benyújtotta indítványát, törekvései hatástalanok maradtak, a harcot mégis megkezdte. 1904. november 18-án, a 21 óra 30 percig tartó első párhuzamos (alsó- és főrendiházi egyidejű) ülésen királyi kézíráttal berekesztették az ülésszakot. Később, 1905. január 4-én az országgyűlés feloszlata, valamint az exlex állapot kihirdetése következett. Erélyes politikusként letörte a vasutassztrájkot, megszüntette az exlex állapotot, rendezte a költségvetés ügyét, és megkötötte a német kereskedelmi szerződéseket. A parlamenti ellenzék obstrukciós tevékenységét megakadályozandó, keresztülvitte a házsabály módosítását (lex Daniel). Ennek ellenére a választási küzdelem a Szabadelvű Párt kisebbségbe jutásával végződött. Tisza a választásokon Miskolcon indult, ahol kisebbségben maradt, és végül Budapest IV. kerületében választották meg. A választások után, mint az ügyvezető kormány elnöke, beadta a lemondását, és a Szabadelvű Párt feladatául a koalíciós ellenzéki pártokból álló kormány ellenőrzését jelölte meg. 1906-ban feloszlatta a Szabadelvű Pártot, személyesen is visszavonult az alsóházi napi politizálástól, és 1910-ig csak a Főrendiház

⁶ Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs.* Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1302.

⁷ Koi Gyula: [Tisza Istvánnal foglalkozó részek]. In: Koi Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803-1885) Récsi Emil (1822-1864) Concha Győző (1846-1933) Magyary Zoltán (1888-1945).* Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2013. 87-88.

⁸ 1890 és 1902 között volt a bank elnöke.

⁹ 1893 és 1902 között volt a bank elnöke.

¹⁰ Id. Szinnyei József: Tisza István [szócikk]. In: Id. Szinnyei József – Szinnyei Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV. Telgárti-Zsutai.* Budapest, Hornyánszky Viktor, 1914. 194.

munkájában vett részt. 1907. májusától a Dunántúli Református Egyházkerület főgondnoka volt.¹¹

A koalíció bukását követően 1910. február 19-én korábbi szabadelvű híveire támaszkodva megalapította a Nemzeti Munkapártot, mely jelentős választási győzelmet aratott. Egyéniségéből eredően ellenezte az általános választójog bevezetését. Herczeg Ferenc (1863-1954) író, az MTA tagja és másodelnöke (1919-1922) közreműködésével 1911-ben indította el a *Magyar Figyelő* című politikai folyóiratot. 1912. május 22-től 1913. június 12-ig a Képviselőház elnöke volt. Ebben az időszakban fogadtatta el az ún. véderőtörvényt (1912. június 4.). Az e törvény ellen tüntető képviselőket karhatalommal távolítottta el. Az obstrukció letörése után megszavaztatta a háború esetére szóló kivételes intézkedéseket, a hadiszolgáltatásokat szabályozó törvényeket. 1913-ban megalapította az *Igazmondó* című néplapot, melyben ő maga is számos cikket írt. Az 1913. június 10-én kezdődő második miniszterelnökségét a háborús készülődés árnyékolta be, melyet a nemzetiségek egy részének meggyerésével igyekezett konszolidálni. 1914. júliusában, a Monarchia trónörököse ellen elkövetett szarajevói merényletet követően, bár kezdetben -gyakorlatilag egyedülként- osztrák és szláv politikai és katonai vezetőkkel szemben- határozottan ellenezte a háborút, végül a megindítása mellett foglalt állást. IV. Károly (1887-1922) 1916. november 21-i koronázásán nádorhelyettes volt. Ellenezte a király egyes mérsékelt reformterveit. Végül 1917. május 23-án a háború jelképévé vált Tiszát az uralkodó lemondatta, bár június 15-ig hivatalban maradt. Lemondása után, mint a debreceni huszárezred parancsnoka, a frontra ment. A pártja vezetéséről ezen időszakban sem mondott le.¹² Utolsó királyi megbízatásaként Boszniában tárgyalt az elszakadásra törekvő délszláv politikusokkal. A bolgár front¹³ összeomlása után Tisza Budapesten maradt. 1918. október 27-én történt egyik utolsó parlamenti szereplése során a háború elvesztését nyíltan kimondta, és a nemzetet összetartásra buzdította.¹⁴

1910. április 28-án választották a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjává. Közjogi, közgazdasági, és pénzügyi kérdésekben számos írása jelent meg.¹⁵ Székfoglaló előadása történettudományi tárgyú volt, és értekezését nyomtatott formában is megjelentette.¹⁶ Az említett *Sadowától Sedanig* című székfoglaló értekezés Poroszországnak Ausztriával és Franciaországgal történő leszámolását, illetve az események diplomáciai hátterét tárgyalja. E körben főleg Otto von Bismarck (1815-1898) államférfiúi képességeit emelte ki. A németeknek

¹¹ Id. Szinnyei József: Tisza István [szócikk]. In: Id. Szinnyei József – Szinnyei Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV. Telgárti-Zsutai*. Budapest, Hornyánszky Viktor, 1914. 195. Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1301-1302.

¹² Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1302.

¹³ A bolgár történelmi előzményekre: Jireček, Josef Konstantin: *A bolgárok története*. Ford.: Mayer Rezső. Nagybeckerek, Pleitz Nyomda, 1889. xxiii, 551. A modern bolgár történelemre: Pavlov, Plamen Hristof-Janov, Jordan: *A bolgárok rövid története. A kezdetektől napjainkig*. Ford.: Csíkhelyi Lenke. Budapest, Cédrus Alapítvány-Napkút Kiadó, 2005. 151, 12 t.

¹⁴ Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1303.

¹⁵ Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1301-1302. Barabási Kun József: *Tisza István és a tudomány*. Debrecen, Tisza István Tudományegyetemi Nyomda, 1924. 16. A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. Osztályának Kiadványai. I. kötet 10. szám.

¹⁶ Tisza István: *Sadowától Sedanig. Akadémiai székfoglaló értekezés*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1912. 80. Értekezések a történelmi tudományok köréből XXIII. kötet.

a porosz-francia háborúban elért sikerét elsősorban a jobb hadi szervezetnek tulajdonította.¹⁷ Legterjedelmesebb műve az 1897-es *Magyar agrárpolitika. A mezőgazdasági termények árhanyatlásának okai és orvosszerei* című 102 oldalas tanulmánya volt.¹⁸ A magyar liberalizmusra vonatkozó nézeteit e munkájában foglalta össze. A magyar nemzeti szabadelvűség alapjának a nemzet politikai egyéniségét, nemzeti valónkat tekintette, szemben a kontinentális liberalizmus osztályszemléletével. A magyar szabadelvűségben szerinte erősebb a nemzeti, az állami felfogás, tetterős, áldozatkész hazafiság hatja át.¹⁹

1918. október 31-én, a „polgári forradalom” napján, Budapesten hunyt el. Életét fegyveres katonák oltották ki, akik a régi rendszer, és a háború fő megszemélyesítőjét látták Tiszában, a „vasgrófbán.” Geszti birtokán temették el. Fia, aki apja halálakor már nem volt öntudatánál, spanyolnátha járványban, öt nappal később, 1918. november 5-én hunyt el.²⁰

Tisza István főbb munkái

Az adóáthárítás elmélete. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1882. 29.; *Magyar agrárpolitika. A mezőgazdasági termények árhanyatlásának okai és orvosszerei.* Budapest, Athenaeum, 1897. 102. (Elektronikus reprint: Budapest, Magyar Elektronikus Könyvtár, 2014); A m. kir. belügyi miniszter jelentése az ország [Magyar Királyság] közegészségügyéről. In: *Magyarország közegészségügye az 1902. évben. Különlenyomat „A m. kir. kormány 1902. évi működéséről, és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv” című, a m. kir. miniszterelnök által az 1897. évi XXXV. tc. 5. §-a értelmében az országgyűlés elé terjesztett műből.* Budapest, Athenaeum, 1904. 7-15.; *Protestant faith and enlightenment. An adress delivered before the Hungarian Protestant Literary Society.* Ford.: Pivány Jenő. Philadelphia (Penn.), Latin Press, 1909. 19.; *Sadowától Sedanig. Akadémiai székfoglaló értekezés.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1912. 80. Értekezések a történeti tudományok köréből XXIII. kötet; *Gróf Tisza István összes munkái I. Tanulmányok és értekezések. Naplószerű feljegyzések. II. Levelek, táviratok, távbeszélőn küldött üzenetek (!), egyes előterjesztések 1914 június-december. III. Levelek, táviratok, távbeszélőn küldött üzenetek (!), egyes előterjesztések és naplószerű feljegyzések 1915 januártól júliusig. IV. Levelek, táviratok, távbeszélőn küldött üzenetek (!) és egyes előterjesztések az 1915 és 1916. évekből. V. Gróf Tisza István levele 1914. július 21-ről. 1916. február-november havában írt levelek, táviratok, távbeszélőn küldött üzenetek és egyes előterjesztések. VI. 1916. június-1918. október között írt levelek és küldött táviratok.* [Az I. kötetet bev. Berzeviczy Albert]. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia – Országos Tisza István Emlékbizottság, 1923-1926-1927-1933-1937. iv, 707; vii, 392; x, 387; xxiv, 430; xxxi, 431; xxi, 382.; és *Gróf Tisza István képviselőházi beszédei [1888. február 3.-1918. október 31.] I. A fiatal képviselő. 1888. február 3.–1903. november 3. II. Először miniszterelnök. Küzdelem a parlamentarizmusért 1. rész. 1903. november 3.-1904. október 4. III. Először miniszterelnök. Küzdelem a parlamentarizmusért. Elbukás 2. rész. 1904. október 4.–1906. április 11. IV. A „geszti remete.” Választási hadjárat és feltámadás. A házelnök. 1906.*

¹⁷ Barabási Kun József: *Tisza István és a tudomány.* Debrecen, Tisza István Tudományegyetemi Nyomda, 1924. 8-9. A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. Osztályának Kiadványai. I. kötet 10. szám.

¹⁸ Tisza István: *Magyar agrárpolitika. A mezőgazdasági termények árhanyatlásának okai és orvosszerei.* Budapest, Athenaeum, 1897. 102. (Elektronikus reprint: Budapest, Magyar Elektronikus Könyvtár, 2014).

¹⁹ Barabási Kun József: *Tisza István és a tudomány.* Debrecen, Tisza István Tudományegyetemi Nyomda, 1924. 9-10. A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. Osztályának Kiadványai. I. kötet 10. szám.

²⁰ Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs.* Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1303.

április 11.- 1913. június 10. V. Másodszor miniszterelnök a nemzetiségi béke szolgálatában a világháborúban 1915-ig. 1913. június 12.-1915. december 21. VI. A világháborúban 1916-tól. Az ellenzéki többség vezére. Az összeomlás. 1916. január 1.-1918. október 31. Bev., magy. jegyz.: Barabási Kun József (I-VII. kötet); Illés Gábor–Maruzsa Zoltán (V-VI. kötet). Budapest, Magyar Tudományos Akadémia (I-IV. kötet) – Tisza István Baráti Társaság (V-VI. kötet), 1930-1933-1937-2011. xii, 764; xxiv, 824; xxviii, 842; xxx, 962; 877; vi, 982.

Felhasznált irodalom

Id. Szinnyei József: Tisza István [szócikk]. In: Id. Szinnyei József – Szinnyei Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV. Telgárti-Zsutai*. Budapest, Hornyánszky Viktor, 1914. 193-196.; Szász Károly: *Tisza István. Élet- és jellemrajzi vázlat*. Budapest, Athenaeum, 1920. 96.; Balogh Jenő: *Gróf Tisza István emlékezete. Emlékbeszéd a M.[agyar] Tud.[ományos] Akadémia 1920. május 9-én tartott közülésén*. Budapest, Franklin Társulat, 1921. 46.; Kölcsey Sándor: *Emlékbeszéd Gr. Tisza István arcképének Debrecen szab.[ad] kir.[ályi] város díszközgyűlésén történt leleplezése alkalmából*. Debrecen, Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadó Vállalat, 1923. 14.; Barabási Kun József: *Tisza István és a tudomány*. Debrecen, Tisza István Tudományegyetemi Nyomda, 1924. 16. A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. Osztályának Kiadványai. I. kötet 10. szám; Östör József: *Tisza István saját szavaiban [forrásszemelvények]*. Budapest, Franklin, 1927. 213. (Javított reprint: Budapest, Auktor Könyvkiadó, 2006).; Barabási Kun József – Baranyai Béla - Szentpéteri Kun Béla et al.: *Tisza [István]-emlékkönyv. Gróf Tisza István halálának tizedik évfordulójára. Írták a Tisza István Tudományegyetem tanárai. 1928. október 31.* Debrecen, Debrecen Szabad Királyi Város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Nyomdája, 1928. 295.; Erényi, Gustav [Gusztáv]: *Graf Stefan Tisza, ein Staatsmann und Märtyrer*. Wien-Leipzig, E.P. Tal &Co. Verlag, 1935. 305, (2); Hegedüs Loránt: X-XIII. fejezetek. In: Hegedüs Loránt: *Két Andrássy és két Tisza*. Budapest, Athenaeum, 1937. 229-363.; Lányi, Ladislav [László]: *Le comte Étienne Tisza, et la guerre de 1914-1918*. Paris, L. Lagny. 1946. 179.; Pölöskei Ferenc: *Tisza István*. Budapest, Gondolat, 1985. 280.; Horánszky Lajos – Horánszky Nándor (s.a.r.): *Tisza István és kora I-II*. Budapest, Eper Grafikai Stúdió, 1994. 1427.; Vermes Gábor: *Tisza István*. Budapest, Századvég Kiadó, 1994. 580.; Tökéczki László: *Tisza István eszmei, politikai arca*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2000. 254.; Balogh Margit: Tisza István [szócikk]. In: Balogh Margit-Burucs Kornélia-Hay Diana-Markó László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai III. R-Zs*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, 2003. 1301-1303.; Koi Gyula: [Tisza Istvánnal foglalkozó részek]. In: Koi Gyula: *Évszázadok megszületésén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803-1885) Récsi Emil (1822-1864) Concha Győző (1846-1933) Magyary Zoltán (1888-1945)*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2013. 87-88.; Pölöskei Ferenc: *Tisza István és kora*. Budapest, Éghajlat Könyvkiadó, 2014. 259.; Tisza V. Kálmán István: Tisza István, a tragikus sorsú miniszterelnök. In: Tisza V. Kálmán István: *A Tisza-család krónikája*. Budapest, Scolar, 2019. 179-237.; Bánó Attila: *Gróf Tisza István, a vértanú. [Tisza István titkos levelezésével]*. Budapest, Erdélyi Szalon Könyvkiadó, 2024. 469.; Vermes Gábor: Tisza István (1861-1918). *Rubicon* 2024/11. sz. 67-75.

Tudományos főmunkatárs; vezető kutató;
tudományos munkatárs

Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és
Nemzetközi Tanulmányok Kar; Pécsi Tudományegyetem (PTE) Állam-
és Jogtudományi Kar; HUN-REN Társadalomtudományi
Kutatóközpont Jogtudományi Intézet

koigyula@gmail.com